

Pesta 2/14 juliu.

Vr. esi dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 27.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiuu pe anu 10 fl., pentru Romi 'a 2 galbeni.

Femei'a romana.

— Dupa istoria si poesia. —

(Lectura publica tienuta la 7/19 fauru 1865 in Bucuresci.)

Dómnelor, domniloru!

J. J. Rousseau a dîsu, că mam'a dâ nu numai copilului, dar deja fetului din sinu, facultățile, gusturile, propensiunile, de cari ea insasi este dominata. Diferintiile mari de rase, diferintiile mai mici de familia, diferintiile apoi de la individe la individe, procedu, dupa asta teorîa a filosofului francesu, rru numai de la influintiile esterne, de climatu, de tiéra, de traiu, pana si de nutrimentu, ci si-au o prima sorginte in insa-si anim'a femeii!

Nu este scopulu nostru sê discutâmu a supra acestei teze. Noi o primimu de bine întemeiata, si déca ea este adeverata, apoi d'tre întielegeti, că nu este studiu mai importantu pentru unu poporu ce aspira a se regenerá, a-si adoperá mijlúcele de civilisare, decâtu studiulu, analiza sorgintiloru, calitátiloru si a defectelor sa; decâtu deci, studiulu animei femeii din sinulu acelu poporu, fia acelu studiu cu scopu de a corege ceea ce s'ar aflá de amendabilu in acea anima, fia puraminte cu scopu de investigatiune, spre a aflá, o repetu, secretulu glorie-loru si esplicarea vicisitudineloru si a decad-riloru natiunale! — Inșistu a supra acestui punctu, si éta de ce: alalta-séra, fascinata, vede-se, de laudele alese ce dedea muzicei ger-

mane bine inspiratulu nostru colegu, D. Răcovitia, o dama romana dîcea cuiva: — „Nu voiu vení la cursulu lui Alesandrescu, că-ci tratéza o materia fôrte pucinu importanta... audi! sê vorbésca de *femei'a romana!*...“

— Dómn'a aceea s'a judecatu singura!... Presinti'a domnielorú vóstre, dómnelorú mele, resbuna pe *femei'a romana* in contra acelei dómne romane... Ea mi-renapoieste curagiulu alalta-séra abatutu!

Ve voiu vorbí dara de femeia romana.

Mai de nainte inse o declaru, reusít'a întreprinderii mele nu o potu sperá decâtu de la indulgenti'a d'tre. Totulu ce dorescu este, ca nereusít'a mea sê nu fia data pe séma obiectulu acestei lecturi, ca sê aiba dreptate dómn'a... dómn'a de mai susu... D'tre, domniloru, veti convení inse lesne in a recunósce si dificultatea materiei. A vorbí de femeia, este a vorbí de o religiune a omulú, si ca tóte religiunile, femeia este unu complexu de mistere; ca tóte religiunile, femeia este o dogma, care cere mai multa credintia decâtu investigatiune, mai multa dragoste decâtu analiza... Dî mama, dî mirésa, dîceti socia... Si vei avé perceptiunea interna a femeii.

— Intréba-te ce este ea?

— Ea este mam'a, mirés'a, soci'a omului!
 — Tu te vei proclamá superiorulu ei, tu vei face-o, prin legile tale, slav'a ghinseiloru, a haremiloru séu a colibeii tale... Dar ea va fi mam'a, mirés'a, soci'a ta... si atunci, tu vei ingenunchiá la altarulu slavei tale, ca preotu alu Venerei, ca preotu alu Astarteei, alu feciórei Maria... Frundi'a de Lotus alu dieiesei Egiptene, crucea de lemn alu santei Vergure, devinu sceptre de domnire a femeii, in Egiptu unde legea dîce câ barbatulu se jura supunere femeii, ca si la crestini, la noi, unde preotulu dîce, din contra, câ femeia e *datória a se teme de barbatu!*

Dómnelor si domniloru!

In dóue moduri potemu tratá intrebarea ce ni propunemu ací: séu câ deschidemu foile istoriei, acésta martora a timpiloru, si analizámu tipurile de femei, ale carora etopei ni le-a pastratu; séu câ ceremu respunsu pentru intrebarea nóstra de la literatur'a natiunala. In adeveru, in operile literarie se pastréza cu sinceritate istori'a popóreloru, câ-ci s'a dîsu de cei competinti si s'a doveditu acésta, câ „*Literatur'a este spresiunea Societáti.*“

Din acésta literatura, poesí'a cu deosebite, veri-cátu de originala ar poté sê para, — este geniulu care se presta mai multu la spresiunea simtiemintelor generale ale Societáti. „Poetulu solitaru si independinte, care nu cautá decátu propriele sale simtieminte si nu acele ale lumii, care lu-incungióra, dîce dlu St. M. Girardin, este o fictiune a poetiloru.“ — Sê cercetámu dara rapide in operile nóstre literarie poetice, multe pucine, atâte câtu a potutu biruí de a scrie, strabunii nostri, cum dîce cu doiosia Mitrop. Dositeiu, — sê cercetámu in ele, unele din inspiratiunile, din mobilele, din impulsuniile ce au presiediutu la convictiunile, la faptele strabuniloru nostri! Acésta lucrare ecuivala cu a cercetá, intru câtu si cum *femeia* a fostu primulu resorte alu acelor fapte, prim'a sorginte a acelor mobile si inspiratiuni?

Cari sunt dara pasiunile si simtiemintele ce se descoperu in operile nóstre literarie? in ce mesura asemene simtieminte ni explica, ni caracteriséza pe insa-si *femeia romana?* si ce ni spune istori'a natiunala in privirea acestei femei?

A atinge, in marginitulu timpu de o óra,

intregulu claviru alu animei, alu simtiemintelor si afectelor ei, nu este o lucrare de poterile nóstre.

Din acésta sacra vasta, abié vomu face sê resune câte-va tuse; acele voru formá inse variatulu si sublimulu acordu alu *Amorului*... alu amorului, sub cele mai pure, mai cristaline, si mai sante din tonurile sale. Vomu cercetá, in poemele nóstre vechi, spresiunea *amorului*, a *amorului conjugalu*, a *amorului de copii*, acele fontane nescate de renoire, si de viétia, asiu dîce de nemorire a societáti, a omenirei. Nu vomu omite a amintí, a atrage atentiunea dtre a supra unoru alte specii de amoru, cari la noi Romanii au fostu nedeslpite de cele mai de susu: amoru de patria, amoru de gloria.

Dómnelor si domniloru!

Amilcaru, unulu din personagele Cleliei a dnei de Scudery, dîce: candu esti in societatea femeiloru, esti silitu sê vorbesci séu de amoru ce ni dau, séu de acela ce dau altora, séu de acela ce au datu, séu de acela ce potu sê deie...“

Sê vorbimu deci dloru de *amoru!*

— Cum iubitu-a roman'a vechia pe so-ciulu ei?

— Ascultati istori'a dómnei fic'a lui Buciocu, soci'a lui Vasile Lupu. — Erá pe atunci domnu reu peste tíer'a Moldovei, erá reu câ-ci erá strainu: erá némtiulu *Gasparu*, si mai reu nu este decátu candu domnii nu sciu rondulu si limb'a tierei unde domnescu, dîce M. Costinu. Gasparu e gelosu de Buciocu, ministrulu seu; Gasparu nutresce in anim'a sa o pasiune condannabila pentru soci'a lui Lupu. Despotulu insielatu in dorulu patimei sale, lovesce pe Lupu... Acest'a e aruncatu in temnitiele curtii, (pe atunci curtile se intemeiau pe temnitie, d'aceea n'au remasu din ele nici pétra pe pétra!)

— Vedi, dómna, — dîce Gaspar; — dílele barbatului teu sunt in manile mele... Díci câ-lu iubesci; scapa-lu dara!... Tu o poti acés-t'a, cu unu surisu, cu o desmerdare.

— Nu dómne; a-lu scapá astu-feliu, este ai da o mórte mai cumplita decátu aceea ce i-ar poté pregatí crudímea nedreptáti tale!

— Privesce dómna... Éca Lupu in midiloculu aprodiloru, — muncindu pe ulitiele Sucevei, cu ferele la picióre... Nu-lu vei mantuí óre?

— Este barbatulu meu, Dómne... Elu

póte munci, póte mori in midiloculu torturei... Férele ce-lu incatenéza sunt férele nedreptátii. ... Ci este si o dí de dreptate!... Nu, nu-lu voiu deslegá de férele sale cu pretiulu pe puni. ... Férele tale sunt mai pucinu grele si strivítorie decátu pét'a desonórei!...

Lupu a fostu, nu tardíu apoi domnulu celu mai gloriosu alu Moldovei!

— Cum a iubitu pe sociulu ei roman'a vechia?

— Vedeti pe astalalta Maria, fiic'a acestuia-si Lupu... Maritata cu Radzivil, dupa câtu-va timpu interesele parintelui seu (de multe ori interese nepricepute ale parintiloru rúneza casele fiiloru!) interesele parintelui ceru despartírea Mariei de sociulu ei.

Dar nu! „Sê fi socotitu antâiu lucrulu, — díce ea, ér nu pe urma!

Si Rucsandra, alt'a fiic'a a lui Lupu... Éca gádele a radícatu toporulu a supra capulu ei, pe pragulu casei, la Némtiu. Unu cumentu póte a-i lasá dílele. Díce-lu va? — Nu, nu! Hanulu, sociulu ei nu va fi rusínatu: elu a luatú o femeia romana... Toporulu cade... Sangele golgaie... Oróre!... Capulu e desprinsu!

— Esti invinsu. O! Duco! invinsu de o femeia!

— Cum a iubitu femeia romana pe sociulu ei? Vedeti!...

Dar déca femeia romana vechia ni póte dá nóue moderniloru lectiune de devotamentu si de iubire, este loculu sê vedemu cari erau efectele si influintiele iubirii lorú?

Dar Vasile Lupu nu-lu datoresce istoria influintiiloru sociei sale? Au nu la altarulu aceleia a invetiatu elu cultulu binelui, alu dreptátii si alu patriotismului?

Dar victoriile lui Stefanu nu sunt ele detorite animei mamei sale? Dar dómn'a Stanca nu are partea sa din glori'a nemurítoria a lui Mihaiu? Petru Raresiu nu avea elu in dómn'a sa Elena pe Egeria sa inspiratrice?

Si in timpii nefasti ai fanarismului, ai apesárii, ai decaderii natiunale, nu gasimu noi in poesi'a nóstra, dovedi despre unu adeveratu cavalerismu romanu inspiratu de femeia?

Cea d'antâia din doinele ce cetimu in colectiunile de cantece natiunale ale poetului nostru Alesandri, va confirmá pe deplinu acésa asertiune, cá si noi Romanii avuramu, multumita femeii, evulu nostru de cavalerismu. Si, lucru de remarcatu de indata, existe o fórte mare asemenare intre simtiemintele ce inspira Romanului femeia, si intre acele sub cari se

agitau, vietuiau Cavalerii cantati de Troubaduri si Truveri, acei cavaleri carii, cum díce Cantu, facusera din femeia obiectulu unui amoru noblu, carele imbuná facultátile morale dirigendu-le la bine.“

Dar éca insa-si doin'a de care vorbimu; s'o analisámu.

Doina, doinitia.

De-asíu avé o pusculitia, (díce cavalerulu romanu;)

Si trei glonti in pungulitia
Si-o sorióra de barditia!

De-asíu avé, pe gândulu meu,
Unu calu aprigu ca unu leu,
Negru ca pecatulu greu...

Éca ací cavalerulu medianu inarmatu; éca amórea lui pentru calulu, companionulu victoriiloru si a vicisitudiniloru sale! Acum, cu *siepte frati*, totu ca dinsulu inarmati si pe smeii incalicati, se va destiná cavalesce la vitejii. Elu li va díce:

Siepte frati,
Faceti cruce si jurati:
Vii in veci sê nu ve dati!

Hai copii cu voinicia,
Sê scapámu biét'a mosia
De pagani si de robia!“

Dar acestu tîpetu alu apesatului contra apesatoriului, acésa sbucnire a patriotismului oprimatu, sciti cui le detorimu? — Femeii! totu femeii! alu careia amoru conducea si pe Romani, ca pe Cavalerulu medianu, la fapte mari si nobile, i inflacará geniulu, lu-facea elocinte, poetu, musicu; lu-facea sê caute pericolele si sê-si espuna viét'ia. In adeveru, Doin'a ni spune, cá pe langa arme si frati de cruce, spre a fi cu deseversíre cavaleriu, eroului Doinei nóstre romane i mai trebue amórea acei femeii, in onórea careia sê faca si elu biruinti, sê apere pe veduv'a si pe orfani, sê resbune pe celu nedreptátitu... Elu díce dara:

De-asíu avé o puiculitia,
Cu flori galbene 'n cositie,
Cu flori rose pe guritia!
De-asíu avé o mandrulica
Cu-ochisiori de porumbica
Si cu sufletu de voinica!

Audíti! cu sufletu de voinica! Candu femeia, mam'a, amant'a, soci'a avú asié su-

fletu, potea sê nu nasca *voinicii*, cari sê lupte vitejesce

Spre-a scapá biét'a mosia
De pagani si de robia ?

(Va urmá.)

V. A. Urechia.

Vulpea si dob'a.

Trecandu prin padure nisce-ostasi odata
Uita intr'unu arboru dob'a acatiata.
Ventu 'ncepe-a bate crangile-a miscá,
Cari lovindu in doba, dob'a resuná.
Vulpea o aude dintr'o departare,
Si gandindu câ canta o gaina mare,
Se ia 'ncetu pe sunetu pan' la ea sosesc
Si la ea din tufa cautandu si-graiesce :
— „Ah! ce mai gaina si câtu e de grasa
Cum o sê me ospetu cu tót' a mea casa.“
Díce si ca fulgeru susu la doba sare,
O dobór', o sparge ; vai dar ce mirare,
Câ-ci in locu sê afle o grasa gaina
Af'ó doba góla de ventu numai plina.

S'la noi in tíera sunt unu numeru mare
De barbati d'acea, ce 'n ori-ce 'ntemplare
Striga si se lauda câ-su mari *patrioti*,
Dar candu e la *facta* — vedi ca-su *dobe toti* !

Arone Densusianu.

Rapirea Sabineii.

— Comedia originala in unu actu. —

(Urmare.)

Boerescu.

Amice! asculta-me, ce-ti dícu! Noi nu suntemu acum copfi de eri de alalta-eri. Suntemu barbati copti, maturi la esperintia. Lucrulu ne interesedia pe amendoi mai câ in asemene gradu. Sê cautâmu cu curagiu in fatia la reu. Póte câ dóra caus'a disparitiunii ficeii tale nu va fi chiaru cea mai — cea mai — compromitiatoria pentru dins'a. Sê ne consultâmu amendoi, ce e de facutu? La acést'a inse e necesariu, ca sê-mi enaredi cercustârile mai de aprópe ale disparitiunii ficeii tale, încâtu ti-sunt cunoscute.

Vacarescu (cu unu tonu trist.)

Ah! ce se tiene de acést'a, nimicu mai usioru. Eu, mai nainte de ce asiu fi capetatu

epistol'a ta, la rogarea ficeii mele, care, precum se vedea, nu pré bucurosu se invoice la o casatoria cu unu june ei necunoscutu, ca sê se distraga nitielu i-am concesu, ca pe câte-va díle sê faca o excursiune la o familia cu mine din departe rudenira, la famili'a Campeanu, care credu câ si tie ti-este cunoscuta, si care posiede o mosia frumósa, cam la diumetate cale de aici spre resiedintia; i-am concesu cu atátu mai virtosu, pentru câ famili'a acea e un'a dintre cele mai onorabile cari mi-sunt cunoscute, si are si o féta de etatea ficeii mele, cu care din institutu inca a trairu totu in cea mai buna amicétia. Fieic'a mea erá deja indepartata, candu sosí epistol'a ta, in care me incunoscintiedi, câ fiulu teu câtu mai curendu ne va cercetá. Dorere! fiindu chiaru in ceva esmisiune oficiósa, epistol'a ta numai dupa câte-va díle o potui desface, si cetí; atunci de locu scrisei ficeii mele, ca sê ffa gata, câ in un'a din dílele urmatórie me ducu singuru dupa ea, ca sê o aducu a casa. Eu ajunsei eri la mosia lui Campeanu, si Domnedieule! ce surprindere grozava! In locu sê fi vediutu pe fieic'a mea grabindu inaintea mea, precum asceptasem, vediui pe membri familiei Campeanu esíndu intru intempinarea mea, inse cu astu-feliu de fetie triste si desperate, încâtu in mine de locu se recí sangele, si se nascú suspiciunea pentru óre-care intemplare trista. Cugetulu meu celu d'antâiu fu, câ dins'a va fi cadiutu morbósa de mórté. La intrebarea mea, câ unde e fieic'a mea, si ce face? nici unulu nu voiá sê-mi dé respunsu, si numai la repetítele mele intrebâri potui scóte din ei, câ fieic'a mea in acea nópte a disparutu, si inca pe semne nu singura, pentru câ si unu june, care peirecuse la ei de câte-va díle, asemene a disparutu totu in acelu timp. Eu in marimea dorerii mele, si fiindu deosebi superatu a supra familiei, care n'a fostu in stare sê-mi padiésca fieic'a mai bine, numai decâtu demandai cocieriului, sê întórea caruti'a, si me indepartai in fug'a cailoru. — Fiulu lui Campeanu mai strigá ceva dupa mine, inse eu in furi'a si dorerea mea n'am auditu ce a dísu, si apucaí pe unu norocu pe calea acést'a, care me conduse pana in acestu orasielu, inse de urm'a ficeii mele n'am datu, póte va fi luatú alta cale. Éta amice! trist'a intemplare, éta pusetiunea mea cea desperata, in care me aflu. Ce díci tu la tóte aceste?

Boerescu, (caruia, pe câtu inaintá *Vacarescu* in naratiunea sa, fati'a i se inseniná totu mai tare, la o parte.)

Mai câ nu e nici o indoiéla. Am sperantia,

câ se voru finí tóte bine; sum numai curiosu pentru descurcatur'a acestei tragi-comedie.

Vacarescu.

Amice! tu nu-mi respondi nimicu?

Boerescu.

Ce sê-ti respundu, frate? Precum dîsei, te compatimescu din anima. Inse un'a mi-plesni prin capu. Én sê vedemu! Nu e indoiéla, câ mai iute, séu mai tardîu ti-vei gasí fiic'a. Te-ai decisu, ce vei sê faci atunci? Sê presupunemu câ seducatorulu, ori rapitoriulu ei, va fi altucum unu june de tréba, din familia buna; sê presupunemu, sê presupunemu cu certitudine, câ tinerii se iubescu, câ dorinti'a junelui este a o luá, séu póte o va fi si luatu de soci'a sa de casatoría. Spune-mi cum ai de cugetu a te portá fatia cu ei la acestu casu?

Vacarescu (cu pasiune.)

Nu vreu sê sciu nimicu de ei, de casatorí'a acést'a; fiic'a mea trebue sê vina a casa, — dins'a trebue sê fia soci'a fiului teu, sê fia nor'a ta!

Boerescu (suridiendu.)

E unu complimentu pentru fiulu meu, si pentru mine. (Apucandu-lu de mane.) Numai, nu cugeti amice, câ pré usioru se póte intemplá, câ dupa un'a astu-feliu de intemplare delicata, fiulu meu va fi cam susceptibilu, copíi acestia ai smeului cam toti sunt susceptibili in astu-feliu de privintie — si va resemná la mam'a ficei tale? Dar mai alesu, nu cugeti, câ chiar fiic'a ta nu se va invoí nici decátu a se maritá dupa altulu, decátu numai dupa cavalerulu ei? séu dóra voiesci a o silí cu totu preíulu?

Vacarescu (apucandu-se de capu.)

Nu scíu ce voiú face. Capulu mi e greu, si confusu. Lucrulu principalu e inainte de tóte a o gasí, apoi vomu vedé. Déca fiulu teu se va lapedá de fiic'a mea, ceea ce dupa astu-feliu de intemplare nu n'asiu mirá de feliu, póte se va gasí altulu. Dar rapitoriulu, seductorulu ei, nu-mi trebue de ginere. Juru!...

Boerescu (intrerumpendu-lu.)

Nu jurá, frate, nu te grabí. Bine dîci, gasesce-o antâiu, dupa acea fâ cum vei aflá, câ va fi mai cu scopu. (La o parte.) Copíi vinu, atentiune! sê nu ne tradâmu!

Vacarescu (se trage la o parte cufundatu in cugete.)

SCEN'A VIII.

Coriolanu, Sabin'a si cei mai de nainte.

Coriolanu (aducéndu pe Sabina de mana.)

Vino Sabino, draga, nu-ti fía frica, tatalu meu e bunu, marinimosu, ni iérta gresiél'a. De

la noi, dar mai alesu de la tine atêrna, ca cu afabilitatea ta cea nespusa, sê-lu imblandiesci, sê-lu impaci cu fapt'a nóstra, care o comiseramu cu minte usióra, ca nesce copíi ce suntemu.

Boerescu (intru sine.)

Frumós'a, dragalasia copila! Nu me miru de spulberatulu de copilu, ca s'a inamoratu in ea cu iutiél'a vaporului.

Coriolanu.

Cauta Sabino, éta tatalu-meu.

Sabin'a si *Coriolanu* (redicandu-si ochii vedu pe doi barbati, Coriolanu tresare, éra Sabin'a zarindu pe *Vacarescu* eschiama, si cade de diumetate lesînata in bratiile lui *Coriolanu*.)

Vacarescu (la típetulu Sabinei se întórce, si cu o paliditate de mórte pe fatia.)

Ah! ce e ast'a? (Se duce la ea, o prinde de mana, si cauta afundu in fati'a ei.) Ast'a e Sabin'a, ast'a e fiic'a mea — —

Coriolanu (incremenitu.)

Fiic'a lui?

Boerescu (intru sine cu fatia vesela.)

Cugetai indata.

Vacarescu (emotiunatu, si cu ochi inundati de lacrimi.)

Sabino! fiic'a mea cea dulce, unic'a mea ficea! Tu aici? descepta-te! ah! a moritu, ajutoriu!

Sabin'a (mereu deschidiendu-si ochii.)

Tata, tata! érta-me! (Se dimite in genunchi inaintea lui.)

Vacarescu.

Sê te iertu? Ah! acum mi-aducu a minte. Ce facusi copila ratecita? — Oh rusîne, desonóre — —!

Coriolanu.

Domnulu meu! N'am onóre a te cunósce; déca esti tat'a acestei fiintie incantatórie, atunci trebue sê ai anima omenésca in sinulu domniei tale, cauta la ea, câtu e de palida! Nu dins'a e devina, ci eu, eu singuru numai, vérsa-ti tóta maní'a a supra mea!

Boerescu (la o parte.)

Bravo copile! Are singe de Boerescu!

Vacarescu.

(Acum antâiu observandu pe *Coriolanu*, cu furia.) Si cine esti tu, care cutedi a luá sub protectiunea-ti pe fiic'a mea cea nefericita, si care dîci, câ tu singuru esti de vina? Ah! asié dara tu esti rapitoriulu seductorulu ei? Cine esti? (cu manía apropiandu-se de elu, si cu ochi fulgerandi.) Ori cine sê fíi, tremura de isband'a unui tata, vatematu in ceea ce e mai

scumpu pentru elu, in onórea sa, in afectiunea sa parintésca. Mai odata cine esti?

Coriolanu.

(Nu cutédia sê respunda, se uita la tatalu-seu.)

Boerescu (pasiesce aprópe de elu, si cu mania simulata.)

Copile, pentru ce nu respondi la intrebaréa acestui barbatu demnu? Sê respondi fara amanare!

Coriolanu (imbarbatatu, catra *Vacarescu*.)

Domnulu meu! Eu sum *Coriolanu* —

Vacarescu.

Coriolanu — ce *Coriolanu*?

Coriolanu.

Coriolanu — *Boerescu*. Éta tatalu-meu!

(*Finea va urmá.*)

M. Mircescu.

Descantecu de deochiu.

— Din Maramuresiu. —

plecatu *Niculae*

De la cas'a lui,

De la més'a lui,

Sanetosu,

Veselosu,

Pe cale,

Pe carare,

Pe drumulu celu mare;

Candu a fostu in mediu de cale,

I-a osítu spre 'ntimpinare

Nóue moroi,

Nóue strigoi,

Nóue moróie,

Nóue strigóie,

Nóue slabinóce,

Nóue fefanóce.

Tóte s'au ciuditu,

Tóte s'au miratu,

Capulu i-au mancatu,

Trupulu i-a secatu,

Ér elu a recnitu,

Si s'a chinuitu,

Nime nu l'a audítu,

Numai maic'a Domnului

Din pórtá ceriului,

Si cum l'a audítu,

Indata a coborítu,

Pe scara

De céra,

Cu faclii aprinse,

Cu vangeléle deschise,

Si catra elu díse:

„Ce recnesci,

Ce te chinuesci?

Nu gandi nimica,

Câ trei descantatori maná-ti-oiu,

Trei cutíte a mana dati-oiu;

In man'a drépta bucinu de aur,

In man'a stanga bucinu de argintu;

Cu bucinulu vei buciná,

Cu trimbíti'a-i trimbítia

In lume peste lume,

Osu cu osu,

Medua cu madua sê se adune,

Sê fii mai senetosu,

De câtu cum ai fostu;

De ti-i prin strigare,

De ti-i mirare,

De ti-i prin amblare,

De ti-i prin mancare,

De-i prin de deochiu,

De de ochiulu de féta etc.

De de ochiulu de barbatu etc.

De esti deochiatu de codru,

Pice-i frundi'a,

Sece-i trupin'a,

Usce-i-se radecin'a;

De esti deochiatu de apa,

Sê sece vadurile,

Sê se crepe piétrile,

Ér tu sê remaiu

Mai sanetosu

De cum ai fostu!“

T. Michnea.

Georgiu Miksa

despre originea Romaniloru si starea loru civila.

(Urmare.)

La aceste respundemu:

a) C. Schuller, care numai superficialmente a studiatu limb'a romanésca, si nu a sciutu ortograf'a si gramatic'a ei, — si care cu nimic nu n'a probatu total'a abatere a limbei poporului romanescu de la vechi'a limb'a romana, — nu póte fi jude competentu in cestiunea acést'a;

b) Scriitorii Calcocondila, Lauonicu, Aenea, Silviu, Istvanfi, si Illia, la cari se provóca Miksa, si cari toti au fostu ignoranti de limb'a romanésca, in pasagele memorate nimicu

nu vorbescu despre form'a limbei poporului romanesc, ci ei amintiescu numai acea coruptiune a limbei romanesci, sub care coruptiune se intielege vîrirea cuvintelor straine in limb'a romanésca, aceste cuvinte inse nu facu limb'a neromana;

c) Din acea impregiurare, câ Italiani, si cei ce sci u limb'a latina, nu intielegu limb'a poporului romanesc, nu se pôte ratiunabilu combata romanitatea limbei romanesci; precum nu se pôte combata nici romanitatea limbei italiene, pe care latinii chiar asié nu o pricepu, cum nu pricepu cea romanésca;

d) Diferinti'a între limb'a poporului romanesc si limb'a latina si cea italiana, nu pôte servi de argumentu in contra romanitãtii poporului romanu: precum din diferinti'a limbei Romãnilor antici, (carii afara de limb'a cea culta latina au avutu si limb'a poporala romana,) nu se pôte argumentã in contr'a romanitãtii vechiloru Romani; precum din diferinti'a limbei slovaciloru de limb'a polóna nu se pôte combata originea slavéna a slovaciloru; precum din diferinti'a limbei Sasoniloru transilvaneni de cea germana nu se pôte incheiã in contra originii germanice a poporului Sasonu din Transilvania.

La pag. 16 Miksa serie, câ Romanii au lapedatu alfabetulu cirilicu mai nainte de a se fi ingrigitu despre bun'a suplinire a aceluia prin literele latine; si câ Romanii nu aru avé abecedariu generalminte primitu.

La aceste asertiuni false observãmu urmãtoriile:

a) Literatorii romani, mai nainte de a lapeda alfabetulu cirilicu, s'au ingrigitu de ratiunabil'a suplinire a literiloru cirilice cu litere latine séu romane. Ori cine pôte vedé ast'a din opurile ortografice si gramaticale ale lui Samuilu Miculu (Klein), Georgiu Sincai, Ioane Deleanu (Budai), Petru Maioru, A. Tr. Laurianu, Gavrilu Munteanu, Timoteu Cipariu etc.

b) Câ alfabetulu romanesc cu litere latine si ortograf'a romana s'au acceptatu de tóta romanimea inteligenta.

La pag. 16, si 17 díce, câ e absurditate, deformitate, a folosí in scrierea romanésca ortograf'a cu litere latine, care nici Romanulu, nici altulu nu o cunósce.

La acésta frasa necalita reflectãmu:

a) Alfabetulu latinu cu ortografia romanésca mai bine corespunde naturei limbei romanesci, etimologíei cuvintelor, decãtu ori care altu alfabetu Ori cine se pôte convinge

despre ast'a din opurile ortografice si gramaticale romane, mai susu insírate;

b) Ortograf'a cu litere latine e intielésa de ori ce omu daruitu cu minte intréga. Se 'ntielege inse de sine, câ trebue invetiata, câ-ci in casulu contrariu intru adevéru, ni se va para — neintielésa, intocmai ca lui Miksa.

La pag. 19, si 20 scrie, câ literatii romani mai noi lapeda din scriere per: *ty si ny* usuatu in limb'a poporului romanu, si in locu de: *tyám* (hivok), *tyár* (épen), *oty* (szem), *tyept*, *gyáce* (jég), *nyame* (német), *vétyu*, ei scriu: *chiam*, *chiar*, *ochi*, *peptu*, *ghiacia*, *vechiu*.

La aceste asertiuni, pe câtu de nefundate, pe atãtu de neglióbe, numai atãt'a reflectãmu: „Risum teneatis amici!“ Celu-ce numai atãt'a cunoscintia are despre limb'a nóstra, nu merita sê stãmu cu elu la vorba seriósã in privinti'a acésta. Nu potemu inse a nu áccentuá, câ trebue cine-va sê aiba multa cutezantia si impertinentia, spre a poté vení in publicitate sê vorbésca despre lucruri, de cari nici idea n'are.

La pag. 21 Miksa aseréza, câ dupa alfabetulu cirilicu elementulu slavénu chiar asié e (mai dóra ma aprópe) afinu limbei romanesci, ca celu latinu.

Acést'a asertiune nu pôte sê aiba nici o valóre, câ-ci:

a) Pamfletistulu nostru in brosiur'a sa cu nimicu nu a probatu, câ elementulu slavénu ar fi afinu limbei romanesci, precum e elementulu latinu; si apoi din alfabetulu cirilicu nu se pôte incheiã la afinitatea limbei slavéne cu limb'a romanésca, — precum nici de la literele latine usitate in limb'a germana in unele opuri, nu se pôte díce, câ limb'a germana e afina cu limb'a latina;

b) Petru Maioru in „Istoria pentru inceputu Romaniloru“, la pag. 318 a probatu destulu de chiaru, câ limb'a romana nu e afina cu cea slavéna, si câ pentru câte-va cuvinte slavene, vîrite in decursulu secliloru in limb'a nóstra nu i se pôte denegã caracterulu latinu. Astu-felu nu se pôte díce nici despre limb'a magiara, câ e afina limbei slavene, pentru o multíme de cuvinte slavene ce se afla in ea.

La pag. 16—19 Miksa polemiséza cu gramatistii nostri Negrutiu si Puscaruiu. — Eu lasu sê respunda dinsii, déca voru aflã cu cale. —

(Va urmã.)

Gavrilu Popu.

Primulu amoru.

— Naratiune de Ivanu Turgenjev. —

(Urmare.)

Si apoi me impregiurá éra o tacere muta, cum e adese nainte de reversatul dioriloru. Inca si grelius incetara de a cantá, numai o inchidere de feréstá mai audii unde-va.

Mai stetuí inca timpu multu asié, fara nici unu scopu, pana ce in fine rentornai in chili'a-mi si me culcai de nou in patulu recitu deja.

XVII.

In diu'a urmatória numai fugitivu vedui pe Sinaid'a, ea caletoriá cu mama-sa in o birja, inse unde ? nu sciu.

In locu de acést'a convení inse cu Lusin — carele inse abié mi-primí salutarea — si cu Malevschi. Junele conte surisa indata si me agrai cu o amicétia fórté deobligatória. Dintre curtenitorii princesei numai elu reesi a ajunge in curtea nóstra, si de a-si eluptá deosebit'a binevointia a mamei. Din contra tat'a nu lu-iubiá de feliu si lu-primiá cu o curtenia rece.

— Ah monsieur le page, — incepú Malevschi, fórté me bucuru de ocaziunea convenirii cu dta. Cum ti-se afla regin'a incantatória? In momentul acest'a fati'a lui gingasia si frumósá asié mi-parú de patrundiátória; din contra elu privi la mine, cu unu aspectu n fernalu, in cátu nici nu-i respunsei.

— Dta si acuma esti inca totu maniosu? — continuá elu.

„Cu tóte cá n'ai avé causa spre acést'a. Eu nu te-am numitu aprodu, inse in giurulu regiéloru in continuu debuo sê existe aprodi. Totu-si mi-permite sê te facu atentu, cá dta ti-implinesci reu oficiulu.

— Cum asié?

— Aprodulu ar trebuí sê nu se desparta nici odata de dómn'a sa; sê scia totu ce face acést'a, si se o pândésca diu'a si nóptea, — adause elu cu o vóce mai móle.

— Ce vrei sê dîci prin acést'a?

— Ce vreu sê dîcu? Mi-para; cá me esprimai destulu de chiaru. — Diu'a si nóptea. Diu'a inca cale vale. Diu'a e lumina si ambla ómeni; inse nóptea — nóptea usioru se póte intemplá ceva nenorocire. Ti-recomandu: nu dormí. Adu-ti numai a minte: in gradina, la fontana; — ací ar fi cu scopu sê-ti deschidi ochii. Dta mi-vei multiamí inca pentru sfatulu acest'a.

Malevschi rise si se departá. De siguru elu nu atribuiá ceva insemnatate seriósá cuvinteloru sale, scieam inse, cá e vestitu despre acea, cá adamanesce pe toti ómenii cu óresi-care istetíme, care insusíre o practisá mai vêrtosu in balurile mascate. Caus'a acestei istetími — ce si-o manifestá cu o arte falsa: de a insielá, a adamaní si a ispití pe altii — erá mai virtosu caracteru-i mincinosu...

Dar de cumva elu voi sê me adamanésca numai, de si totu cuvintulu lui mi-mistuiá anim'a cu unu veninu omoritoriu. — Mi-fierbiá sangele in capu. Séu asié sê fia óre? — cugetai, — asié dar nu fure

fera basa suspitiunile mele de eri!... Nu in vanu me atraae ceva in gradina!... Acést'a inse nu e iertatu sê se intemple; acést'a nu se póte! — strigai cu vóce nalta, batendu-me cu pumnulu in pieptu, de si ce e dreptu, nici eu nu scieam in deplinu ce intielegu prin acést'a... dóra insu-si Malevschi ar voi a treee in gradina? — cugetai, — destulu de nerusínatu ar fi de ar face acést'a... séu dóra altulu cine-va (gardul nostru erá fórté micu si se potea trece usioru); vai de acel'a care va cadé in man'a mea. Nu i-asi sfatui nimeni sê convina cu mine acolo.

Sciea tóta lumea si ins'a-si tradatória (intru adeveru o numí tradatória), cá sciu a-mi res-buná. —

Rentornai in chili'a-mi, luai din puiulu mesei unu cutítu anglesu, ce lu-cumperasem nu de multu, i probai taisiulu si incretíndu-mi fruntea lu-pusei in pusunariu cu unu propusu rece si firmu, ca si cum acést'a ar fi numai unu lucru de tóte dílele. Anim'a mi se implú de reutate si impetrire, mi-sbêrcíi sprincenele, budiele mi-tienui inchise pana ce inoptá. — Amblam de ici cólea tacutu stringédu plesele in pusunariu, pana ce se incaldísera cu totul, cá-ci me preparam spre unu-ce inforatoriu. Aceste simtíri neindatinatate si recinti me preocupara cu totul, in cátu abié mai cugetam la Sinaid'a.

Mi-viniá in minte totu Aleco, junele tíganu, (din poesi'a lui Puschin: „Frumosule june, spune-mi unde te duci? — Remani mai bine si mori!“ si éra: „Totu esti stropitu de sange!... Oh ce ai facutu!... Nimicu!“) Cu ce surisu amaru repotiam cuvintulu acest'a: „Nimicu!“ Tat'a nu erá a casa, mam'a inse, care de unu timpu incóce in continuu erá neimpaciuita, mi-observá aspectulu tragicu si me agrai cu ocaziunea cinei: „Ce e cu tine? Asié prospiciezi cá siórecele in tarátie?“ Eu i respunsei numai prin unu zimbetu blandu, cugetandu intru mine: oh de ai scí! — Orologiulu batú unu-spre-diece óre, me departai la chilia-mi, inse nu me desbracai, acceptai mediulu noptii, pana ce in fine ór'a fatala sosl. — Éta timpulu! — murmurai crásicandu si imbumbandu-me pana in grumadi, si plecai in gradina.

Cu multu mai timpuriu mi-alesesem deja unu locu aptu, de unde sê potu pandí. In capetulu gradinei unde conveniá gardulu cu murulu, ce despartíá medi'a nóstra de a princesei, erá unu mestécánu singuratecu, intre a caruia rami tufosi, cari atingeau pamentulu, me poteam ascunde cu comoditate si in cátu depindea de la intunecimea noptii poteam vedé tóte ce se intempla in giuru de mine.

Aprópe de acest'a sierpuiá o calióra pe care debuí sê trecu in secretu. Acést'a conducea la unu gardu de spini, pe carele se observau urme próspete, apoi ajungea de aici la unu cercu de tufisii desu. Me furisiai langa mestécánu si propíndu-me de trupin'a-i, incepui a pandí.

Chiar asié erá de frumósá nóptea ca cea de eri, cu deosebirea, cá pe ceriu pluteau nori mai pucini, in cátu tufisiele ma si florile mai nalte se poteau observá chiaru. Primele mominte ale acceptárii mi-parura obositorie si mai nu amare. Eram decisu la tóte si numai despre acea meditam, óre cum sê incepu: óre mai bine ar fi sê-lu agráiescu cu o vóce aspra: Unde mergi? Stai! recunósce... séu mori!“ séu sê-lu strapungu indata...

Tóta vócea, tóta tremurarea si sioptirea mi-cau-

sau suspitiune si mi-pareau neindatinata... Fui gata... me aplecai. Inse trecu astu feliu o jumetate de ora, trecu si o ora, cursulu sangelui mi-deveni mai moderatu, fruntea mi se mai recori. Me convinsei, ca dora totu-si preparatiunile mele fure numai in vanu, ca am jocat rolul comica si ca Malevski glumi numai cu mine. Deci mi-lasai locul de pandire si trecui peste gradina. Nu se audia nicairi nici unu sgomotu; totulu era in linisce, inca si canele-ni dormia sgulitu langa porta.

Me urcai pe ruine, privii spre campi'a intinsa, si cugetai la convenirea mea cu Sinaid'a in locul acest'a apoi me afundai in meditatiuni... De odata tresarii. Ca si cum asiu fi auditu o cartiaire de porta, apoi pocnirea unei nuele uscate. Fui josu era cu doue sarite, si luai o positiune atenta. Prin gradina audii nisece pasi repedi, usiori, inse cauti. Aceia veniau totu mai aproape de mine. „Eta-lu, eta-lu aci in fine!“ — mi sbocoti anim'a. Mi-scosei tramurandu cutitul din pusunariu, lu-deschisei, — ochii-mi scaparau nu sciu de ce schintei; perulu mi se sberli pe capu de frica si de mania... Pasii se apropiau chiaru in dreptulu meu, me lasai la pamentu si apoi din ce in ce me totu apropiai spre dinsulu... Vedeii unu barbatu... Oh Ddieule! Era tatalu-meu!...

Lu-cunoscuti indata, de si era invescutu in minte'a-i sura, si si-trase palari'a pe ochi. Elu nu me observa. — De odata galosulu „Othello“, — decisu spre asasinare, — se stramuta intru unu copilu de scola...

Asie me cuprinse unu cutremuru la vederea tane-meu, in catu nu-lu observai nici de unde vine, nici unde trece, ci numai dupa ce se liniscira era tote in giuru de mine me scolai si cugetai, ca ore ce are tat'a aici noptea in gradina? De spaima mi-scapai cutitul din mana in erba si nici nu mi-veni in minte se-lu cercu, asie mi-era de rusine. Indata mi-redobendi prisinti'a. Totu-si rentornandu catra casa, me apropiai de scaunulu meu de sub tufisii si privii de aici catra ferestele dormitoriului Sinaidei.

Tabelele pucinu rotunde scilipiau in veneti'a obscura la lumin'a lanceda a ceriului de nopte. De odata li se stramuta colorea... Vedeii de dupa ele... vedeii chiar... ca o mana cauta lasa a descinde o pierdea alba, din ce in ce, pana in fine astupa tota feres'ta, apoi remase totu astu-feliu.

Ce pote se insemne acest'a? — intrebai intru mine rentornandu in chilia-mi. — Ore e visu? Intipuire? seu... Suspitiunile ce mi se escara de nou, asie erau de curiose, in catu nu poteam se le suportu.

XVIII.

Candu me scolai in diu'a urmat'oria, me dorea capulu. Iritatiunea de eri mi-trecu, se stramuta in o nesigurantia torturatori'a si tristeti'a necunoscuta pana acum naintea mea, ca si cum s'ar fi stinsu ceva din mine.

— Ce s'a intemplat cu dta, de esti ca epurele de mare a caruia creri lipsescu de jumetate din capu? — me intreba Lusin cu carele convenii.

Sub dejunu esaminai in secretu atatu pe tat'a, catu pe mam'a. Elu era pacinicu ca de comunu, era ea ca de comunu iritata. Aseptai ore nu va se-mi

adreseze vre-o doue cuvinte amicale, ce indatina a une-ori; inse elu tacea.

— Dar se enarezu tote Sinaidei, — cugetai intru mine, de stricatu nu-mi pote strica, si asie e rup-ta deja relatiunea nostra.

Me dusei la ea, inse nu i spusei nimicu, ma nici nu mi-potui petrece cu ea pe cum voisem. Unu copilu de 12 ani alu princesei, carele era cadetu, venise din Petru-pole a casa pe vacatiune. Sinaid'a me conduse de locu la fratele-seu.

— Iubite Vladimire! — dise ea, acest'a fu prim'a data candu me grai astu-feliu, — fii amicalu cu tinerulu dtale amicu! Si dinsulu se numese Vladimiru, te rogu iubese-lu in catva, e sbardalnicu inca pucintelu, inse elu are anima buna. Aréta-i Nescucinoiulu, esi cu dinsulu la preambulare, ia-lu sub padi'a dnei-tale. Asie dara, ca voi face bunetatea acest'a? Si dta esti atatu de bunu!

Si ea si-puse man'a cu incredere pe umerulu meu, si eu nu scieam era ce se intempla cu mine? Presinti'a acestui copilu me stramuta era in copilu. Cautai tacutu spre cadetu carele me mesura cu o privire muta. — Sinaid'a eruse in risetu, apoi ne impinse pe ambii catra olalta: Imbraciosiati-ve dar, copii!...

Ne imbraciosiaramu.

— Conduce-te-voiu in gradina? — intrebai de cadetulu.

— Voiu se mergu bucurosu, — response elu cu o voce cruda.

Sinaid'a incepu a ride de nou. Observai, ca fati'a ei nu respira nici odata inca astu-feliu de rosieta incantatori'a. Descinsei in gradina cu cadetulu. In gradin'a nostra era unu laluntiu anticu. Urcai pe Voldemarulu meu pe scandur'a angusta, si incepui a-lu laluntia. Elu si edea nemiscatu in vestmentu-i uniformu, din pauura grosa, cu tiviture aurite, si se tienea cu putere de fune.

— Desbuna-ti gulerulu! — i disei.

— Noi suntemu dedati cu acest'a, — response elu, si incepu a tusi. Reducea la soru-sa, — deosebitu ochii-i mi-revocau in minte pe Sinaid'a. Me bucuram ca me potu manifestu bunu in catva in privinti'a lui, pana ce tristeti'a de mai nainte, mai ca nu-mi rumpea anim'a. Deja sum era copilu, — cugetai, — pana ce eri, ... mi-veni in minte unde mi-pierdusem eri nop-te cutitulu, ce lu-gasii era norocosu. Cadetulu lu-ceru de la mine, taia cu elu o crenga de rachitia, ciopli unu fluerasiu, si incepu a flueru. Asemenea a flueratu si Othello.

Inse cum totu acestu Othello planse ser'a, si cum inundu man'a Sinaidei cu lacrimile sale, candu lu-intelni acest'a intr'unu anghiu alu gradinei si lu-intreba, de ce e asie tristu? Asie mi-curgeau lacrimile, in catu ea se infiora.

— Ce te-a aflatu, iubitulu meu Voldemar? — repeti ea, si vedeindu, ca nu-i respundu din caus'a plansului, voi se-mi sarute fati'a udata de lacrime. Mi-intorsei inse fati'a de catra dinsa si suspinau plan-gendu:

— Sciu deja tote. Pentru ce ti-bati jocu de mine?

— Ah! Vladimire, eu am pecatuitu in contra dtale...

(Va urmá.)

S A X O N I E.

Conversare cu cetitóriele.

— Pesta 12 iuliu. —

(Revoluțiunea spirituala, — pagub'a birtasiloru, — fizionomi'a dietei viitórie, — déca si femeile aru alege, — cum ar fi mai bine, — candidatii si alegatóriele, — multi candidati, — déca s'aru alege numai femei.)

Revoluțiunea spirituala se va sfirsi acusi in tie-ra, câ-ci — alegerile de deputati peste câte-va dîle se voru incheiá in tóte partile.

Mare paguba — pentru birtasi!

Despre rezultatul se póte díce, câ sunt multi alesi, dar pucini chiamati. Dar ast'a nu ne privesce pe noi. Nu suntemu politici. Atât'a inse si noi potemu constatá, câ fizionomi'a dietei viitórie va diferi multu de cea trecuta. S'a facutu o schimbare radicala. Au cadiutu o multíme de deputati tineri, si in loculu lor s'au alesu totu betrani carunti si cu capulu plesiu.

Va sê díca diet'a viitória nu va fi atátu de interesanta, ca cea trecuta — pentru femei. Prin urmare dara nici galeri'a dameloru nu va mai fi atátu de plina; séu déca se va si implé câte odata, ast'a se va intemplá numai la ocațiuni mari, candu va avé sê vorbésca vr'unu deputatu tineru.

Altu-felu ar fi ast'a, déca si femeile aru avé dreptu de alege. Atunce diet'a de siguru ar avé alta fizionomia. Totii deputatii aru fi tineri.

— Eu nu credu ast'a, — mi-observá a de-una-di unu malitiosu, spunendu-i totu acésta parere.

— De ce?

— Femeile din capitala aru alege deputati tineri, inse cele din provincia aru tramite la dieta totu betrani, — díse mai departe amicul meu in locu de respunsu.

— Dar pentru ce?

— Pentru ca tinerii — sê remana a casa, — incheiá dinsulu.

Va sê díca, cum ar fi mai bine pentru candidatii tineri: déca femeile aru avé séu nu aru avé dreptu de alege?

Déca si femeile aru alege, candidatii aru avé mai multa zóla.

Alegatóriele nu s'aru multiamí ca respectivulu candidatulu sê-si pronuncie program'a in publicitate, inaintea toturora; ci aru pretinde, ca dinsulu sê mérga la fia-care a casa, si acolo sê-si desvólte program'a sa.

Inse bietii candidati aru avé si spese mai mari. Acuma alegatorii se potu capacítá de bunetatea programei candidatului — prin o bute de vinu; atunce inse aru trebui sê-si mai deschida pung'a, pentru câ femeile nu se potu indestulí cu o bute de vinu; ele pretindu mai multu... nesce presenturi... Aru avé apoi candidatii ce cumperá la masle, crinoline, slaijne etc.

Va sê díca nu aru fi bine, déca si femeile aru avé dreptu de alege.

Inse atunce candidatii aru avé unu traiu multu mai placutu. In locu de cortosii, cari amirósa a ra-

chiu, ei aru fi intimpinati de nesce fecióre, cari respandescu parfumulu dulce; in locu de nesce barbati duri, ar fi sarutati de nesce neveste dragalasie, — si in locu de bratiile vênjose si mangite ale unoru alegatori, ei aru poté cadé in fragedele si dalbele bratie femeiesci.

Apoi respectivii candidati aru fi scutiti de unele neplaceri, d'a dá bancheturi — la dorintia comuna in cutare otelu; alegatóriele ospitale n'aru permite nici odata, ca iubitulu lor candidatulu sê mérga a banchetá la otelu, ci tóte aru emulá a dá tracte in onórea lui, ca astu-felu si ele sê póta escelá in artea bucatariei, si sê se póta laudá câ „concetatianulu“ candidatulu a prandítu la ele. Deci in locu de a spesí candidatulu pentru alegatorie, inca aceste aru spesí pentru elu.

Va sê díca, totu-si ar fi bine, déca si femeile aru avé dreptu de alege!

Ba.

Atunce aru fi o multíme de candidati. Mai fia-care femeia ar avé candidatulu seu.

Déca o muiere ar trái reu cu barbatulu ei: s'ar nisuí a-lu face deputatu. Éta unu candidatulu!

Déca o domnisióra ar iubi pe unu tineru, inse acest'a ar fi saracu: respectiv'a, ar lucrá pentru alegerea acestuia de deputatu. Éta alu doile candidatulu!

Déca o veduva ar voi sê-si depuna velulu veduviei, ar protegiá si ea pe vr'unu veduvoiu. Éta alu treile candidatulu.

Déca cutare domnisióra, care invétia musica, ar votá, — ea ar alege de deputatu pe — tinerulu seu invetiatoriu de musica. Éta alu patrale candidatulu!

Déca unele domnisióre (crescute dupa cultur'a moderna) s'aru apropiá de urna, ele aru votá totu pentru nesce oficiari. Éta alu cincile-siese, si Domnedieu mai scie alu câte-le, candidatulu!

Si intre atátia candidati apoi in fine, nici unulu n'ar poté obtiené o majoritate de voturi.

Va sê díca ar fi mare gâlcéva la alegeri.

Asié dara e mai bine, — ca femeile sê nu aléga.

Atunce...

Dar asié e si acuma... De ce sê incepemu dara cu atunci? Este bine asié?... Da!...

Sciti pentru ce?

Pentru câ femeile avendu dreptu de alege, ele n'aru alege de deputatu nici unu barbatu. Ele s'aru alege pe sine inse-le!

Si in casulu acest'a s'ar nasce unu pericolu mare.

Antáiu: nu s'ar gasi presiedent'a de etate, — nepotendu-se constatá care e mai betrana, — si astu-felu biroulu camerei nu s'ar poté constitui;

A dóu'a: presiedent'a ar fi silita pré a dese ori a indrumá pe oratori la ordine, de óra-ce femeile — precum díce Labiche — mai multu vorbescu despre cinc-va, decâtu despre ce-va.

A trei'a : domnii stenografi s'aru bolnavi de obosela . . .

Gluma de gluma, dar femeia remana femeia ! Numai astu-felu este ea adorabila. La din contra devine o — caricatura.

Iosifu Vulcanu.

CE E NOU ?

☞ Acest'a e nrulu celu de pe urma, care se mai tramite celoru ce nu si-au rennoitu inca abonamentulu. Ne rogâmu dara a nu intardâ multu !

* * * (*Alegerile de deputati*) acusi se voru incheia si in Transilvania. Pan'acuma s'au alesu 367 de deputati ; dintre acestia 233 sunt guvernamentali si 134 opozitionali. In septeman'a trecuta opozitiunea fu mai norocosa, si a reocupatu câte-va cercuri de la guvern. Eta bilantiulu ! Guvernulu a ocupatu de la opozitiune 53 de voturi, era opozitiunea a cuceritu de la guvern 25 ; câstigulu guvernului (fatia cu proportiunea din diet'a trecuta) e 28 de voturi. De la esirea nrulu trecut se alesera 5 deputati romani, si a numo unu opozitionalu : Georgiu Popu in Solnoculu de mijlocu, si patru guvernamentali : Petru Mihali si Vasiliu Jurca in Maramuresiu, Alesandru Buda si Vasiliu Buteanu in Chioru. Asié dara pan'acuma sunt 20 de deputati romani ; dintre acestia 9 opozitionali si 11 guvernamentali.

* * * (*Societatea Petru Maioru*) a tienutu ultim'a sa siedintia in acestu anu scolasticu la 11 iuliu, dupa urmatória programa : 1) „Descépta-te Romane !“ — cantatu de corulu vocalu ; 2) reportulu secretariului C. Ungareanu despre activitatea si starea materiala a Societâtii ; 3) reportulu comisiunii pentru cercetarea cassei societâtii ; 4) dispositiune relative la localitatea Societâtii ; 5) alegerea comisiunii pentru priveghierea averii si obiectelor societâtii pe timpulu ferieloru scolastice ; 6) „Versulu unui Romanu“, poesía de Andreiu Muresianu, declamata de Zavoianu ; 7) Discursu intru memori'a lui Heliade, de Hasdeu, pronunciatu de Iosifu Ciuciu ; 8) „Desperatulu“, poesía de Ionu Iovitia, declamata de Teodoru ; 9) „Versificatiunea“, disertatiune, compusa si cetita de Georgiu Vuia, (se va publicâ in fôia nôstra) ; 10) „O privire peste situatiunea societâtii“, disertatiune, compusa si cetita de G. Liuba. In fine presedintele Iosifu Vulcanu ceti unu poemu dramaticu alu seu, inca nepublicatu. Dupa aceste corulu vocalu era-si cantâ : „Hai sê dâmu mana cu mana !“ Apoi dupa formalitãtile indatinatã siedinti'a se incheia in mijloculu unui entusiasmu generalu.

* * * (*In favorulu teatrului nationalu*) câti-va studenti din Blasiu arangiara in 3 iuliu o reprezentatiune teatrala. Vinitulu curatu fu 10 fl., care s'a transpusu la secretariulu comitetului. Laudandu zelulu junimii, care vine sê contribuiésca la infintierea unui institutu atâtu de salutaru pentru dezvoltarea culturii nationale, sê inregistrâmu câte-va sîre si despre ins'a-si reprezentatiunea ! S'a jocat : „Rusaliile in satulu lui Cremine“, vodvilu in unu actu de V. Alesandru. Rolurile sure astu-felu impartite : Dlu Ioanus Galuscus vechilulu mosfei si profesorulu in satu — B. Bianu stud. IV cl. ; Tachi Resvratescu subprefectulu, B. Milaciu stud. V cl. ; Tôderu Buimacila vornicu in

satu, Iacobu Popu stud. V. cl. ; Vasiliu Veveritia fruntasu de satu, P. Toganu stud. IV. cl. ; Susana nevést'a lui Tôderu, dr'a Emilia Baritiu scolaritia ; Georgiu alu Saftai tieranu, Carolu Brestovschi stud. IV cl. ; unu giandarmu, Iuliu Mare stud. IV cl. ; Catrina, dr'a Ana Toganu scolaritia. Tierani si tierance, totu studenti si scolaritie. Dupa piesa urmara doue declamatiuni : „Roman'a“, poesía de I. Papfu, declamata de dr'a Emilia Baritiu ; „Umbr'a lui Mihaiu Eroulu“, poesía de Georgiu Bucsia, declamata de B. Bianu. Petrecerea se incheia cu o multiamita adusa publicului de I. Popu. Conducatoriulu teatralu fu Ioanu Hobianu studinte absolutu.

* * * (*Institutulu Heliade.*) Dnii Stefanu Velescu si Alesandru Radu au fondatu la Bucuresci unu institutu de educatiune nationala, intitulatu : „Institutulu Heliade.“ Toti Romanii voru salutâ cu bucuria acésta intreprindere de cultura !

☉ (*Institutulu „Albina“*) dupa prob'a de bilantiu presintatu in siedinti'a plenaria din 1 juniu a consiliului de administratiune, prin operatiunile de pan'acuma reprezinta unu câstigu e 7131 fl. 95 cr.

* * * (*Monumentulu lui Heliade.*) pentru care unele foi de la Bucuresci deschisera liste de subscriere, nu se va aredicâ in curendu. Subscrierile nu innaintéza de felu, câ-ci — dorere ! — publiculu si din asta propunere face politica, ma inca nici diuarele nu se potu innaltâ peste spiritulu de partida. Unii au propusu si retiparirea operiloru lui Heliade, inse nici ast'a nu se va poté realizâ. Cu adanca dorere de anima suntemu siliti a inregistra aceste.

* * * (*Oratori femeiesci.*) Diuarele scriu despre o intemplare curiosa in felulu seu. Intr'unu orasiu din Ungaria femeile arangiara unu conductu de faclii cu musica si cuventâri in onórea deputatului alesu. La acésta ocaziune unu oratoru de genulu femeiescu facu atâtu de cumplite atacuri guvernului si partidei sale, incâtu indata i se dispuse si esecutâ arestarea si este sê i sê faca procesu criminalu. Dar prin acésta domnii tornara oleu in focu, câ-ci indata in sér'a urmatória tóte femeile incenarã a asemene manifestatiune si mai grandiosa.

× (*Denumiri.*) Dlu Alesandru Comanescu e numitu judecatoriu la Alba-Iulia, — dlu Heletea notariu la tribunalulu din Satu-mare, — si dlu L. Ciato notariu la trib. din Turda.

* * * (*Unu parinte fara anima.*) La Timisiór'a nu de multu se inmormentâ unu baiatielu, pe care insu-si parintele seu lu-omori. Sermanulu copilasulu suferindu de ferbintiéla, ceru mai de multe ori apa rece de la parintele seu, care siedea la patu. Acest'a pana la unu timpu i-a totu datu, dar in urma si-perdû rabdarea. Baiatielulu incepû a plange, la ce tatalu seu intr'atât'a se infuria, incâtu i lovi capulu de parete. Baiatielulu mori.

* * * (*Junimea romana din Sarvasiu*) a incheiatu siedintiele societâtii sale de lectura cu urmatoriulu programu : Paulu Mladinu stud. VII cl. a declamatu poesía „Nu desperati !“ de Iosifu Vulcanu, — Georgiu Dimitrescu stud. VII cl. a declamatu poesía „Dedicatiune“, de Iulianu Grozescu, — Silviu Suciulu stud. VII cl. ceti opulu seu propriu : „Remani cu Domnedieu !“ — Paulu Felnecanu stud. VI cl. declamâ „Amorul si patri'a“, de I. C. Dragescu, — Teodoru Suritescu stud. VII cl. asemene poesía sa propria „Tendinti'a nôstra.“ Societatea a tienutu 16 siedintie,

in aceste s'au cetitu 14 opuri si s'au tienutu 22 de declamatiuni.

⊙ (*Ministrulu Lónyay*) in 15 julu va plecá la o scalda din strainetate.

*** (*O anecdota picanta*) se vorbesce de câte-va díle. Unu june furá orologiulu unei dame, cu care catoror intr'unu omnibus. „Dar nu l'ai observatu“, — intreba de ea unu oficialu de la capitánatu. „Ba observatu cum se alipi de mine“, — respunse dam'a. — „Si dta totu-si nu i-ai graitu nimica?“ — „Eu credeam, cá dinsulu vré sê-mi faca curte“, — respunse ea ficsandu-si ochii in josu.

‡ (*Morti.*) Grigoriu Mihali, canonicu in Blasiu, la 28 jun. in etate de 68 ani. —

Literatura si arte.

⊙ (*„Albu séu Rosiu?“*) — comed'ia in unu actu de Iosifu Vulcanu, precum ni se scrie de la Bucuresci, fu represintata in teatrulu celu mare de sub directiunea dlui Pascaly. Pies'a, jucata cu multa verva si iubire, fu fórte bine primita si gustata de unu publicu numerosu. Acésta e prim'a piesa, cu care unu autoru de dincoce de Carpati a debutatu pe scen'a de la Bucuresci.

*** (*Co in locu de cu.*) Fratii nostri de peste Carpati au datin'a curiósá, cá déca esu din tier'a loru, — ma si a casa, déca scriu in o limba straina, — indata si-schimosescu numele: Astu-felu terminatiunea *scu* la ei totu-de-una se preface in *sco*. Nu de multu ese la Bucuresci o fóia francesá intitulata: „L'alliance latino-slave“, — care esceléza in secature de aceste. Redactorulu ei este Baliano, gerantulu Slavescu, ér tipografulu Radulescu. In articolii publicati aflámu nume ca Florescu, Scurtescu, Sioimescu, Boerescu etc. Dar nu ve faceti de risu, domniloru! Numele proprie in tóte limbile remanu nestramutate. Numai noi Romanii formámu esceptiune in contra acestei regule generale? Numai noi sê ni scriemu numele in tóte limbile altu-felu?

= (*La Husi*) a aparutu: „Regulile nuntiloru“, de Ionu Márza.

= (*La Iasi*) a aparutu: „Schitulu moldovenescu din muntele Atos“, pledória inaintea tribunalului co-rectiunalu de Iasi, in procesulu intentatu de guvernul parintelui Nifonu.

= (*A mai aparutu:*) „Omulu fisicu, compositiunea si conservarea sa“, culegeri' prelucrate de dlu Gr. Petescu. Pretiulu 1 leu.

= (*Romanu originalu.*) Diariulu „Telegrafulu“ din Bucuresci a inceputu a publicá in foisiór'a sa unu romanu originalu intitulatu: „Negoiitia.“ Autorulu inca nu e subsemnatu.

= (*Dlu Andreiu Cosma*) a scosu la lumina in Buda urmatoriulu opu: „Instructiune la tractarea si intrebuintiarea globului pamentescu pentru invetiatorii rurali“, prelucrata dupa Pavelu Gönezy. Pretiulu 30 cr.

Din strainetate.

*** (*A nóu'a consórtie.*) Unu medicu germanu, care nu de multu s'a asiediatu in statulu Indiana din America de miédia-nópte, de curendu a statu a nóu'a óra inaintea altariului ca mire, de óra-ce in decursu de 11 ani mórtea i-a rapitu optu socfi. Ceea ce este si mai curiosu, dinsulu cu tóte cele nóue muieri ale sale s'a cununatu in acel'a-si fracu. — Se vede, cá pe acolo nu eroitorii de la noi facu fracurile!

*** (*Adunarca diuaristiloru germani*) in anulu acest'a se va tiené in orasiulu Bresslau in dílele 27—29 julu. O adunare generala a diuaristiloru romani, inca este fórte necesaria, inse in impregiurárele nóstre actuale nu avemu nici o sperantia sê se póta tiené. —

*** (*Si la mórte in unire!*) Istóriór'a s'a intemplatulu in orasiulu Caracas, in America. Unu tineru mulatu, don Figuela, iubiá pe spaniól'a Angelina M. Spaniól'a inse remase rece la declaratiunile lui de amoru, si si-intinse man'a aeronautului Raesworth. Junele mulatu érá desperatu, si in desperatiunea sa merse a vedé si dinsulu o productiune a fericitului seu rivalu. Acest'a chiar avea sê se innaltie cu balonulu, dimpreuna cu socfi'a sa. Nevést'a se aflá deja in corabióra, ér barbatulu tienendu funiele voia sê sara si elu acolo. In momentulu acest'a inse don Figuela sarí langa nevéstá in corabióra, si taiá funiele cari de acolo atêrnau catra barbatu. Balonulu se innaltia la momentu, mulatulu amorosu dimpreuna cu nevést'a se urcara in aeru, ér barbatulu remase josu. Balonulu totu se innaltia, cá-ci mulatulu totu lapedá din elu la greuminte. — Atunce elu se apropiá de nevést'a adorata, si — urmá o scena infiórátoria. Nevéstá sarí din corabióra, si apucandu funi'a se tienú de ea in aeru la o innaltime cumplita, — pana ce — dimpreuna cu balonulu — disparú din vederea publicului.

*** (*Cununia in inchisóre.*) La Paris François, care pe timpulu domnirii comunei érá directorulu inchisórei Roquette, si care mai tardú pentru ucidere fu condamnatu la mórte, la 25 junu s'a cununatu in inchisóre cu amant'a sa, spre a legitimá cei doi copfi ai acesteia. Amant'a lui, dóm'n'a Grandel, care fu inchisa dimpreuna cu dinsulu, fu eliberata. Publiculu fu compus numai de individii necesari la asemene actu. Candu maire-ulu rostí cuvintele: „V'ati insotitu in numele legii“ — portile inchisorii se deschisera. — Acésta formalitate e neaperatu de trebuintia pentru legalitatea casatoriei. La acestu actu fu adusu si copilulu de câte-va luni alu dómnei Grandel, nascutu in inchisóre.

‡ (*La Berlin*) e asié mare lipsa de cvartire, incátu o multíme de familie sunt silite a siedé in vgone.

‡ (*In Russia*) domnescu acuma trei plage fatale: secet'a, focurile multe, si cholera.

Suplementu: *Novele de Iosifu Vulcanu, tom. I. cól'a XVI.*

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.